

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут

ЗАТВЕРДЖЕНО
Приймальною комісією
Протокол № 4 від 29.01.18 р.
Голова Приймальної комісії
В.О. Огнев'юк

ПРОГРАМА
фахового випробування
з педагогіки, психології та фахових методик

ОР: Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань: 01 Освіта
Спеціальність: 013 Початкова освіта
На базі: ОКР «молодший спеціаліст»

ПОГОДЖЕНО
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
О.Б. Жильцов

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри педагогіки та
психології
Протокол №5 від 10 січня 2018 року

Завідувач кафедри Г.І. Іванюк
Г.І. Іванюк

на засіданні кафедри початкової освіти
Протокол № 6 від 10 січня 2018 року

Завідувач кафедри Г.Л. Бондаренко
Г.Л. Бондаренко

Київ - 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно з Правилами прийому до Київського університету імені Бориса Грінченка у 2018 році, Освітньо-професійною програмою першого освітнього рівня (бакалаврський) спеціальності 013 Початкова освіта абітурієнти під час вступу на базі ОКР «молодший спеціаліст» проходять фахове випробування.

Мета фахового випробування: визначити якість професійної підготовки з обраного фаху в обсязі програми освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст».

Дисципліни: педагогіка, психологія, методики навчання української мови, літературного читання, математики, природознавства.

Форма проведення – екзамен у формі комп'ютерного тестування.

Кількість тестових завдань – 50.

Оцінювання: за 100 бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань вступників

Кількість балів (max – 100)	Критерії
90 – 100	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
82 – 89	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
75 – 81	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
69 – 74	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
60 – 68	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 59	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА

Методологічні основи педагогіки. Педагогіка як наука

Педагогіка як наука, стадії становлення і розвитку. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Педагогіка в системі наук; взаємозв'язок педагогіки з іншими науками. Система педагогічних наук. Методологія педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень та їх характеристика.

Дидактика як теорія навчання та освіти

Сутність процесу навчання

Поняття про дидактику як галузь педагогічних знань. Предмет, завдання і категорії дидактики. Процес навчання: сутність, функції, структура, характеристика основних структурних компонентів (цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регулювальний, оцінно-результативний, кінцевий результат процесу навчання). Основні етапи оволодіння знаннями (цикл навчально-пізнавальних дій): сприймання, усвідомлення, осмислення, запам'ятовування, закріплення, застосування знань і умінь в практичній діяльності.

Закономірності та принципи процесу навчання

Закономірності процесу навчання, їх сутність та характерологічні особливості. Поняття принципу і правила навчання. Характеристика основних принципів навчання: принцип спрямованості навчання на вирішення завдань освіти, розвитку й виховання, принцип науковості, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, наочності, міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу до учнів та інші. Система правил реалізації принципів навчання.

Зміст освіти в сучасній школі

Сутність і завдання змісту освіти. Фактори формування змісту освіти. Пріоритетні напрями державної політики у сфері освіти. Критерії відбору змісту освіти. Нормативні документи змісту освіти: галузеві стандарти, навчальний план, навчальна програма, підручник, посібник. Профільне навчання в старшій школі.

Методи і засоби навчання

Сутність методів, прийомів і засобів навчання. Класифікація методів навчання: методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методи контролю і самоконтролю у навчанні. Характеристика основних груп методів. Умови оптимального вибору методів і засобів навчання: врахування навчально-виховної мети, завдань, змісту навчального матеріалу, рівня підготовленості учнів, сформованості навчальних умінь і навичок, віку учнів, рівня підготовки вчителя тощо.

Форми організації навчання

Форми організації навчання, їх становлення. Класно-урочна форма навчання в її історичному розвитку. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків, їх структура. Підготовка вчителя до уроку. Педагогічний аналіз уроку. Сучасні форми навчання. Позаурочні форми навчання.

Система контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів

Поняття про оцінювання навчальних досягнень учнів. Педагогічні вимоги до перевірки навчальних досягнень учнів. Види, форми та методи контролю знань, умінь, навичок та способів діяльності учнів. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Процес виховання

Сутність процесу виховання, його специфіка, компоненти, рушійні сили, мотиви. Мета і завдання виховання. Основні закономірності і принципи виховання. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання і перевиховання, їх сутність. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Зміст виховання

Поняття змісту виховання в сучасній школі. Основні напрями змісту виховання: розумове, моральне, патріотичне, правове, трудове, економічне, естетичне, екологічне, фізичне. Визначення їх сутності та завдань.

Загальні методи та форми виховання

Поняття методу, прийому і засобу виховання. Класифікація методів виховання та характеристика основних груп: методи формування свідомості особистості, методи організації діяльності і формування досвіду поведінки, методи стимулювання діяльності і поведінки учнів, методи контролю та аналізу ефективності виховання. Педагогічні умови використання методів виховання. Система позакласної та позашкільної роботи: форми організації, методика організації та реалізації виховних справ. Інтерактивні технології виховання.

Виховна робота класного керівника

Роль класного керівника в реалізації сучасних завдань загальної середньої освіти. Функції класного керівника. Вимоги до особистісних і професійно-педагогічних якостей класного керівника. Організація діяльності класного керівника. Планування та облік виховної роботи класного керівника.

Рекомендована література

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Вид. 4-те, стер. – Київ : Академвидав, 2012. – 615 с.
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник / І. В. Зайченко. О 3-тє видання, перероблене та доповнене О К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 608 с.
3. Закон України «Про освіту» (2017) [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

4. Іванюк Г.І., Мартиненко С.М. Педагогіка. Модуль «Основи педагогіки», «Теорія виховання» : навчальний посібник / Г.І. Іванюк, С.М. Мартиненко. – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2006. – 64 с.
5. Нова українська школа: poradnik dla vchytel'ia / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
7. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. третє, перероб. і допов. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. – 230 с.

ПСИХОЛОГІЯ

Психіка як предмет пізнання

Психологія як наука про закономірності розвитку та функціонування психіки. Предмет загальної та вікової психології. Історія розвитку. Основні тенденції розвитку сучасної загальної та вікової психології.

Поняття про психіку. Основні форми прояву психіки. Функції психіки. Виникнення та розвиток психіки. Рефлекторна природа психіки. Психіка та свідомість. Історичний розвиток людської свідомості. Структура свідомості. Поняття про несвідоме. Свідоме та несвідоме в психічній діяльності людини.

Психологія в системі наук

Місце сучасної психології в системі наук. Структура сучасної психології. Характеристика основних галузей психологічних знань. Загальна та вікова психологія. Зв'язок психології з іншими науками: з природничими науками, з технічними науками, з соціальними науками. Взаємозв'язок загальної та вікової психології з педагогікою. Значення психологічних знань в практичній діяльності вчителя початкових класів.

Принципи психології. Загальне поняття про методи психологічних досліджень. Головні вимоги до методів психології. Класифікація методів психології. Характеристика основних методів: спостереження та експеримент. Характеристика допоміжних методів: тест, бесіда, анкетування, аналіз продуктів діяльності.

Увага

Поняття про увагу як особливу форму психічної активності. Фізіологічні основи уваги. Види і форми уваги. Структура (властивості) уваги. Індивідуальні відмінності уваги. Неуважність та її причини. Шляхи керування увагою учнів.

Відчуття та сприймання

Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття та сприймання. Рефлекторна природа відчуттів та сприймань. Загальні властивості та закономірності відчуттів. Характерні особливості сприймань. Класифікація відчуттів та сприймань. Основні види відчуттів: екстероцептивні,

інтероцептивні, пропріоцептивні відчуття. Основні види сприймання за модальністю. Сприймання простору. Сприймання руху. Сприймання часу. Сприймання як дія. Спостереження і спостережливість. Відчуття та сприймання в професійній діяльності вчителя.

Пам'ять

Поняття про пам'ять. Теорії механізмів пам'яті. Види пам'яті. Запам'ятовування і його види. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення і його види. Уявлення пам'яті, їх особливості. Забування і збереження. Боротьба із забуванням. Індивідуальні особливості в процесах пам'яті. Типи пам'яті. Пам'ять у професійній діяльності вчителя.

Мислення та уява

Поняття про мислення. Соціальна природа мислення. Психологічна характеристика мислення як процесу вирішення задач. Поняття проблемної ситуації. Процес розуміння. Розумові дії та мислительні операції. Форми мислення. Види мислення. Процес засвоєння понять. Індивідуальні відмінності мислення, їх діагностика та розвиток.

Поняття про уяву, та її фізіологічні основи. Процес утворення образів уяви. Види уяви та її індивідуальні особливості. Уява і особистість. Роль уяви в ігровій діяльності дитини і творчій діяльності дорослого.

Емоційно-вольові процеси

Поняття про емоції та почуття, їх роль у практичній та пізнавальній діяльності. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Теорії емоцій та почуттів у психології. Основні форми переживання почуттів. Основні емоціональні стани та їх зовнішній вираз. Вищі почуття та їх види. Розвиток емоційної сфери дитини.

Поняття про волю. Основні види вольових дій людини. Структура вольового акту: простий вольовий акт; складний вольовий акт. Загальна характеристика вольових станів. Психологічна характеристика стану мобілізаційної готовності. Психологічна характеристика стану зосередженості. Загальна характеристика розвитку вольової регуляції поведінки. Вікові особливості формування здатності до вольових дій. Розвиток волі в онтогенезі. Вольові якості особистості. Критерії волі. Виховання та самовиховання волі.

Особистість

Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість» та «індивідуальність». Психологічні теорії особистості. Культурно-історична теорія Л.С.Виготського. Рушійні сили розвитку особистості. Становлення особистості в процесі соціалізації. Роль активності у розвитку особистості.

Структура особистості. Спрямованість особистості як система стійких мотивів поведінки і діяльності. Інтереси, переконання і світогляд особистості. Самосвідомість особистості, особливості її розвитку. Я-концепція та образ Я. Самооцінка та рівень домагань особистості. Самоповага особистості.

Психологічний захист особистості. Установки особистості. Критерії сформованості особистості.

Діяльність та спілкування

Активність і діяльність. Потреби як джерело активності. Структура діяльності. Освоєння діяльності. Знання, вміння, навички та звички. Основні види діяльності.

Поняття про спілкування та його види. Спілкування як обмін інформацією. Невербальна і вербальна комунікації. Мовлення як процес спілкування за допомогою мови, його фізіологічні механізми і розвиток у дітей. Мовлення вчителя, вихователя. Спілкування як міжособова взаємодія. Основні засоби впливу в процесі спілкування. Спілкування як розуміння людьми один одного. Психологічні механізми сприймання людиною людини. Зворотній зв'язок у спілкуванні.

Міжособові стосунки в групах

Поняття про групи. Групи та їх класифікація. Колектив як вища форма розвитку групи. Диференціація в групах і колективах. Інтеграція в групах і колективах. Формування колективу і колективізму.

Психологія індивідуальності

Поняття про темперамент і його фізіологічні основи. Основні психічні властивості, які характеризують темперамент. Типи темпераментів та їх психологічна характеристика. Роль темпераменту в трудовій та навчальній діяльності.

Поняття про характер та його структуру. Природні та соціальні передумови характеру. Структура характеру. Акцентуація рис характеру. Формування характеру. Характер та індивідуальність людини. Характер і професійна діяльність вихователя.

Поняття про здібності та їх структуру. Загальні та спеціальні здібності. Кількісна і якісна характеристика здібностей. Природні передумови здібностей. Формування здібностей. Рівні розвитку здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей, їх діагностика. Зв'язок темпераменту, характеру і здібностей.

Закономірності та динаміка психічного розвитку та формування особистості в онтогенезі

Поняття про психічний розвиток. Розвиток індивіда та формування особистості. Рушійні сили психічного розвитку.

Фактори психічного розвитку. Роль біологічних та соціальних факторів у психічному розвитку особистості.

Загальні закономірності психічного розвитку (нерівномірність, інтеграція і диференціація психіки, пластичність). Поняття про сензитивні та латентні періоди, про затримки психічного розвитку. Діалектичний взаємозв'язок навчання та розвитку. Культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського.

Критерії вікової періодизації розвитку особистості

Вікова періодизація розвитку особистості та її психологічні критерії. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку (за Г.С. Костюком, Д.І. Фельдштейном, Е. Еріксоном). Рівні та стадії морального розвитку дитини (за Л. Кольбергом). Вікова періодизація Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, психічні новоутворення. Кризові явища у психічному розвитку.

Психологічні особливості розвитку дитини у ранньому віці

Психологія пренатального розвитку.

Вік немовляти. Характеристика фази новонародженості. Рефлекси та їх значення в житті людини. Взаємозв'язок фізичного та психічного розвитку немовляти. Розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс пожвавлення. Безпосереднє емоційне спілкування як провідна діяльність немовляти. Характеристика психічних новоутворень періоду немовляти.

Психічний розвиток у ранньому дитинстві. Соціальна ситуація розвитку в ранньому дитинстві. Предметно-маніпуляційна діяльність та її значення для психічного розвитку дитини. Новоутворення в ранньому дитинстві. Розвиток мовлення. Розумовий розвиток дитини у ранньому віці. Передумови формування особистості у ранньому дитинстві. Криза 3-х років.

Психічний розвиток та формування особистості у дошкільному віці

Особливості фізичного та психічного розвитку дошкільника.

Гра як провідна діяльність в дошкільному дитинстві. Рольова гра як особлива форма взаємодії дитини зі світом дорослих. Роль гри в психічному розвитку.

Характеристика новоутворень у дошкільному дитинстві (супідрядність мотивів, децентрація мислення, потреба у значимій та соціально оцінюваній діяльності, потреба у соціальній відповідності, первинні етичні інстанції і моральні почуття). Значення дошкільного віку у формуванні особистості дитини.

Психічний розвиток та формування особистості молодших школярів

Анатомо-фізіологічні особливості молодших школярів. Психологічна готовність дитини до школи (соціально-психологічна, інтелектуальна, мотиваційно-вольова готовність). Особливості соціальної ситуації розвитку у молодшому шкільному віці.

Психічна перебудова пов'язана зі вступом дитини до школи, роль вчителя у цьому процесі. Навчальна діяльність як провідна у молодшому шкільному віці, її особливості. Динаміка та шляхи і засоби формування у молодших школярів інтересу до навчання.

Розвиток пізнавальних процесів, їх особливості. Формування особистості молодшого школяра. Молодший школяр як суб'єкт учіннєвої діяльності (Г.А.Цукерман). Мотивація учіння. Учіння і розвиток самостійності.

Особливості психічного розвитку особистості у підлітковому та юнацькому віці

Підлітковий вік як перехідний від дитинства до дорослості. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітка, її відображення в психологічних особливостях цього віку. Характеристика основних теорій розвитку підлітка.

Формування особистості в підлітковому віці. Розвиток самосвідомості підлітка. Основні суперечності підліткового віку. Проблема кризи розвитку. Почуття дорослості як центральне психічне новоутворення підліткового віку. Критичне ставлення до дорослих. Спілкування з ровесниками у процесі суспільно-корисної діяльності як провідна діяльність у підлітковому віці. Ставлення до учіннєвої діяльності. Трудова діяльність, її значення для формування особистості підлітка.

Формування особистості у юнацькому віці. Особливості самосвідомості та самооцінки юнаків та дівчат. Дружба і любов у юнацькому віці. Розвиток емоційно-вольової сфери.

Особливості розвитку пізнавальних процесів та мотивів учіння в юнацькому віці. Характеристика провідної діяльності у юнацькому віці. Психологічні особливості формування професійних інтересів, нахилів та здібностей юнаків та дівчат.

Особливості психічного розвитку дорослої людини

Психологічні теорії розвитку особистості в дорослому віці. Загальна характеристика дорослості. Рання дорослість. Зрілий дорослий вік.

Психосоціальний розвиток у дорослому віці. Особистість, сім'я та робота: контекст розвитку дорослої людини. Етапи професійного становлення та розвиток особистості. Робота та стиль життя. Сім'я, батьківство та розвиток особистості.

Особистість і старіння. Психосоціальний розвиток у літньому віці. Особливості інтелектуального та когнітивного розвитку людей літнього віку. Психологічні проблеми старості. Особистісні та соціальні проблеми літніх людей. Допомога людям літнього віку. Кризові явища у психічному розвитку особистості.

Рекомендована література

1. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, переробл. та доповн. – К. : Центр учбової літератури, 2008.
2. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навчальне видання. – К. : Каравела, 2011.
3. Психологія: навчальний посібник / Т.В. Іванова, О.А. Кривопишина, П.І. Сахно та ін.; за заг. ред. Л.М. Кудояра. – Суми: Сумський державний університет, 2011. – 331 с.
4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Предмет, завдання і наукові основи методики викладання української мови в початковій школі. Основні розділи, зміст і обсяг матеріалу, що вивчається в курсі української мови в початковій школі.

Формування мовленнєвої компетентності в молодших школярів на сучасному етапі початкового навчання. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів на уроках української мови. Завдання і прийоми розвитку усного монологічного мовлення. Види навчальних монологів.

Психологічні та лінгвістичні основи методики навчання грамоти. Добукварний період навчання грамоти. Завдання букварного та післябукварного періодів.

Структура і зміст програми з навчання грамоти. Принципи побудови підручників «Буквар» (авт. М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко), «Буквар» (авт. В. О. Науменко, М. Д. Захарійчук); «Післябуквар» (авт. М. С. Вашуленко), «Українська мова: післябукварна частина 1 клас» (авт. М. Д. Захарійчук), «Читання: післябукварна частина» (авт. В. О. Науменко). Структура «Букваря» (авт. М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко) та «Букваря» (авт. В. О. Науменко, М. Д. Захарійчук). Аналіз розворотів підручників.

Навчальний зміст уроків читання у період навчання грамоти. Програмові вимоги до уроків читання. Програмові вимоги до уроків письма, види писемної діяльності на цьому етапі. Уміння на кінець добукварного періоду. Зміст мовних знань. Зміст мовленнєвих навичок. Засоби розвитку мовлення першокласника. Методика роботи з предметними, сюжетними малюнками. Порядок роботи за розворотом «Букваря».

Аналіз програмових вимог післябукварного періоду.

Поняття про мову і мовлення. Особливості усного і писемного мовлення. Основні методи і прийоми формування в учнів початкових класів елементарних уявлень про мову як знакову систему; про виникнення мов світу; про основні функції мови; про мовлення як мову в дії, в спілкуванні між людьми; про діалогічне та монологічне мовлення; етику мовлення, форми мовлення.

Види переказів і методика їх проведення в початковій школі.

Види творів і методика їх проведення в початковій школі.

Класифікація творів за джерелом матеріалу, жанрами, місцем виконання, ступенем участі учнів у складанні тексту, розміром, метою виконання. Прийоми підготовки учнів до написання творів. Методика роботи над побудовою твору.

Методика вивчення граматичного матеріалу в початковій школі.

Методика вивчення лексичного матеріалу в початковій школі.

Лінгводидактичні основи методики роботи над словом у початковій школі. Робота над засвоєнням лексичного значення слова в початкових класах. Способи пояснення семантики слів. Робота над усвідомленням прямого і переносного значення слова, багатозначністю й омонімією.

Методика проведення лексичного розбору в початковій школі. Методика вивчення орфографічного матеріалу в початковій школі. Види орфографічних вправ: списування, коментоване письмо, письмо з пам'яті, робота з орфографічним словником.

Види диктантів. Словникова робота в процесі навчання орфографії. Методика проведення орфографічних вправ в початковій школі.

Методика проведення орфографічного розбору в початковій школі. Методика вивчення фонетичного матеріалу в початковій школі. Методика проведення фонетичного розбору в початковій школі.

Рекомендована література

1. Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 346 с.
2. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посіб. / М. С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
3. Вашуленко М. С. Навчання грамоти в 1 кл. : посіб. для вчителя. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 224 с. – (Вчителю початкових класів).
4. Захарійчук М.Д., Науменко В.О. Книжка для вчителя: Методика роботи за «Букварем» (методичний посібник). – К. : Грамота, 2012. – 240 с.
5. Каніщенко А.П., Ткачук Г.О. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / А.П. Каніщенко, Г.О. Ткачук. – К. : Промінь, 2003. – 232 с.
6. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
7. Савченко О. Я. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра : посібник / О. Я. Савченко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 176 с.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Читацька компетентність учнів. Принципи визначення змісту літературного читання. Сутність тематично-жанрового, естетичного, літературознавчого, комунікативно-мовленнєвого принципів. Змістові лінії програми курсу «Літературне читання». Навички читання та шляхи їх удосконалення.

Види читання (голосне, мовчазне), їхнє значення. Основні етапи розвитку навичок читання. Співвідношення голосного і мовчазного читання в початковій школі.

Якості повноцінної навички (правильність, швидкість, усвідомлення, виразність).

Правильність читання. Чинники, які впливають на правильність читання. Вироблення точності зорового сприймання, формування чіткої вимови, уважності. Подолання труднощів під час читання. Методика запобігання помилкам, форми їх виправлення під час читання.

Швидкість читання. Залежність швидкості читання від особливостей тексту. Вплив пам'яті, поля читання, периферійного зору, антиципації на розвиток швидкості читання.

Усвідомленість читання. Критерії виявлення усвідомленості прочитаного (розуміння ідеї твору, змісту окремих частин, визначення ставлення до прочитаного, розуміння суті думки, вираженої в кожному реченні, лексичного значення кожного слова, переносного значення слів, метафоричних виразів, порівнянь, фразеологічних одиниць, стійких зворотів, прислів'їв тощо).

Виразність читання. Вміння користуватися засобами інтонаційної виразності (тон, темп, сила голосу, пауза, логічний наголос)..

Основні етапи роботи з художнім твором на уроках літературного читання. Етап «до читання твору»: подолання труднощів під час читання, підготовка до сприймання емоційно-естетичного змісту твору. Етап «під час читання»: цілісне сприймання твору, повторне перечитування й аналіз, вторинний синтез. Етап «після читання»: включення прочитаного твору в систему попередньо опрацьованих шляхом порівняння їх за змістом, художніми образами, засобами та настроєм.

Аналіз художнього твору на уроках літературного читання. Види аналізу художнього твору на уроках літературного читання: вслід за автором, пообразний, проблемно-тематичний, комбінований. Методика роботи над творами різних жанрів. Коло читання учнів 2,3,4 класів.

Рекомендована література

1. Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 346 с.
2. Вашуленко О.В. Уроки літературного читання. 2 клас: навчальний посібник для вчителя у двох частинах. Частина перша. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 208 с.
3. Науменко В.О. Уроки літературного читання в 2 класі: метод. посіб. для вчителя / Віра Науменко. – К. : Генеза, 2013. – 280 с.
4. Науменко В. О., Харітоненко Л.А. Уроки літературного читання в 3 класі. Методичний посібник + CD. – К. : Генеза, 2014. – 272 с.
5. Науменко В. О. Уроки літературного читання в 4 класі. Методичний посібник. – К. : Генеза, 2015. – 176 с.
6. Оновлені програми для початкової школи 2016 – 2017 н.р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
8. Савченко О. Я., Кальчук М.І. Уроки літературного читання у 3 класі : навчально-методичний посібник для вчителя у двох частинах. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2014.
9. Савченко О. Я. Методика літературного читання у 4 класі. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015.
10. Савченко О. Я. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра : посібник / О. Я. Савченко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 176 с.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Сучасний урок математики в початковій школі. Типи уроків математики. Структура уроків математики різних типів. Підготовка вчителя до уроку математики. Критерії ефективності сучасного уроку математики.

Методика вивчення нумерації чисел в межах 10, 100, 1000 і багатоцифрових чисел. Методика вивчення арифметичних дій (додавання і віднімання, множення і ділення) в початковому курсі математики. Формування в учнів початкової школи уявлень про частини, дробі.

Методика роботи із сюжетними задачами.

Методика вивчення основних величин у початковій школі.

Методика вивчення елементів алгебри (математичні вирази, рівності, нерівності) в початковому курсі математики.

Методика вивчення геометричного матеріалу в початковій школі.

Методика роботи з даними в початковій школі.

Рекомендована література

1. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах / М.В. Богданович, М.В. Козак, Я.А. Король. – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2006 – 336 с.
2. Данієлян А. Я. Методика викладання математики в початковій школі : скорочений курс. / А.Я. Данієлян, Т.В. Коваленко. – Луганськ : СПД Резніков В.С., 2014. – 204 с.
3. Коваль Л.В. Методика навчання математики: теорія і практика / Л.В. Коваль, С.О. Скворцова: Підручник для студентів за спеціальністю 6.010102 «Початкове навчання», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» [2-ге видання допов. і переробл.] – Харків : ЧП «Принт-Лідер», 2011. – 414 с.
4. Оновлені програми для початкової школи 2016 – 2017 н.р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
5. Стрілець С.І. Методика викладання математики в початкових класах у таблицях і схемах: навч.-метод. посіб. / С.І. Стрілець.– Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2012. – 104с.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Предмет, мета та завдання методики викладання курсу «Природознавство» у початкових класах. Методологічні основи методики викладання курсу «Природознавство», зв'язок з іншими науками, методи дослідження.

Методологічні основи методики викладання курсу «Природознавство», зв'язок з іншими науками, методи дослідження. Методика викладання освітньої галузі «Природознавство» як наука. Предмет, завдання і методи дослідження методики викладання курсу «Природознавство». Історична зумовленість розвитку методики викладання природознавства у початковій школі. Розвиток методики викладання природознавства на сучасному етапі.

Методика постановки цілей і завдань на уроках природознавства. Методика організації засвоєння знань.

Місце в системі вивчення педагогічних цілей, відповідність теоретичних положень загальної структури змісту природознавства. Освітні, розвивальні, виховні, педагогічні цілі.

Сприймання, уявлення. Методика формування природничих уявлень. Визначення освітніх цілей процесу навчання на уроці. Одиничні та загальні уявлення.

Характеристика природничих понять. Методика формування та розвиток природничих понять.

Формування умінь у процесі навчання курсу «Природознавство». Методика формування умінь у процесі навчання курсу «Природознавство». Уміння аналізувати об'єкти природи, виділяти істотні ознаки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки і природі. Уміння класифікувати, аналізувати об'єкти природи; формувати пізнавальні запитання, доводити судження. Уміння організовувати своє робоче місце, орієнтуватися в часі, планувати навчальну діяльність.

Методика перевірки знань та умінь на уроках природознавства. Виявлення видів знань, рівнів їх засвоєння (репродуктивне відтворення, застосування у подібній та новій ситуації); якісних характеристик (повнота і глибина, оперативність і гнучкість, конкретність і узагальненість, систематичність і системність, усвідомленість і міцність). Діяльність учнів під час перевірки засвоєння знань. Способи перевірки: розповідь, дослід, практичні роботи.

Методи і прийоми навчання курсу «Природознавство», їх класифікація.

Типи і структура уроків «Природознавство». Вимоги до уроку як основної форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Методика етапу організації класу; постановки цілей, завдань уроку; засвоєння нових знань, умінь і навичок, формування предметної компетентності. Сприймання і усвідомлення у процесі засвоєння навчального матеріалу. Осмислення у процесі засвоєння. Закріплення у процесі засвоєння. Функції закріплення навчального матеріалу. Методика етапу систематизації, узагальнення засвоєних знань, умінь і навичок. Методика етапу застосування засвоєних знань, умінь і навичок. Методика етапу перевірки засвоєних знань, умінь і навичок. Методика організації домашньої навчальної роботи.

Особливості предметного уроку. Дидактична структура предметного уроку. Методика організації предметного уроку.

Дидактична мета і структура уроку-екскурсії. Специфіка методики організації і проведення уроку-екскурсії. Особливості складання логічної схеми змісту уроку цього типу. Поточний урок-екскурсія. Вступний урок-екскурсія. Підсумковий урок-екскурсія. Інтегрований урок-екскурсія.

Позаурочна і позакласна робота з природознавства. Цілі та методи позакласної роботи. Форми позакласної роботи. Основні напрями позакласної та позашкільної роботи з природознавства. Система позашкільних закладів еколого-натуралістичного спрямування в Україні.

Рекомендована література

1. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця: Методика викладання. – Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2000. – 400 с.
2. Інновації в методиці викладання початкового курсу природознавства: навч. посібник / укладачі О.О. Лінник, Н.І. Черв'якова. – Луганськ: Алма-матер, 2006. – 85 с.
3. Лінник О.О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». Навчальний посібник / Автор та укладач О.О. Лінник. – К. : Видавничий дім «Слово», 2010. – 248 с.
4. Шевчук К. Д. Методика викладання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / К. Д. Шевчук, М. Г. Іванчук; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці, 2010. – 168 с.

Орієнтовні зразки тестових завдань

1. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь, де відображено процес пізнання:
А. Абстрактне мислення $\longleftrightarrow$ Живе споглядання $\longleftrightarrow$ Практика
Б. Живе споглядання $\longleftrightarrow$ Абстрактне мислення $\longleftrightarrow$ Практика
В. Закони природи $\longleftrightarrow$ Розум $\longleftrightarrow$ Діяльність
2. Визначте звукову модель слова «український»:
А. [о – – о = о – = – о =]
Б. [о – – о = – = – о =]
В. [о – – о = о = = – о =]
Г. [о – – о о – = – о =]
3. Із поданого переліку оберіть принципи визначення змісту літературного читання:
А. Тематично-жанровий, естетичний, літературознавчий, комунікативно-мовленнєвий
Б. Навчальний, виховний, розвивальний
В. Літературознавчий, мовленнєвий, діяльнісний